رویداد

فاضلاب‌ها بلای جان تالاب‌ها

● مدیر اکوسیستم‌های تالابی کشور گفت: ورود انواع آلاینده‌ها از جمله فاضلاب‌های کشاورزی، شهری و صنعتی یا با منشأ دریا به تالاب‌ها و ورود انواع پسماندهای حاصل از فرسایش خاک از اراضی بالادست تالاب از جمله عوامل مشکل‌ساز در تالاب‌های ایران هستند.

به گزارش ایسنا مسعود باقرزاده‌کریمی در دوره آموزشی آشنایی با رویکردهای جدید مدیریت مناطق با تأکید بر مدیریت زیست‌بومی که با حضور مسئولان فنی سازمان محیط زیست، ادارات کل محیط زیست استان‌ها از سراسر کشور و رؤسای ادارات شهرستان‌های تالابی در شیراز برگزار می‌شود، افزود: تأمین‌نشدن حقابه زیست‌محیطی از منابع آب کنترل‌شده بالادست، اجرای طرح توسعه‌ای و زیربنایی بزرگ ملی راه‌سازی، پتروشیمی پالایشگاه و... در حوزه تأثیرگذار تالاب‌ها بدون رعایت ملاحظات زیست‌محیطی عمده‌ترین مشکلات تالاب‌های کشور است.

باقرزاده‌کریمی در ادامه گفت: شکار و صید غیرمجاز و بی‌رویه و برداشت علوفه و سایر محصولات تالابی در صورتی که بیش از حد توان تجدیدپذیری تالاب باشند، می‌تواند مشکلات عدیده‌ای را ایجاد کند.

مدیر اکوسیستم‌های تالابی کشور افزود: لازمه مدیریت زیست‌بومی، داشتن رویکرد برنامه‌ریزی و مدیریت مشارکتی است.وی مدیریت زیست‌بومی را مدیریت (اکوسیستمی) خواند و گفت: مدیریت اکوسیستمی راهبردی است برای مدیریت جامع زمین، آب و منابع زیستی که تقویت‌کننده حفاظت و پایداری بهره‌برداری عادلانه است.مدیر اکوسیستم‌های تالابی کشور افزود: در مدیریت اکوسیستمی مردم و حیات آنان در مرکز تصمیم‌گیری مدیریت و حفاظت قرار می‌گیرند و به همین دلیل این رویکرد تفاوت عمده‌ای با روش‌های سنتی حفاظت دارد و به بیان ساده مدیریت اکوسیستمی هم‌زمان با تأمین نیازهای جوامع انسانی، به دنبال حفظ اکوسیستم‌های طبیعی و احیای اکوسیستم‌های تخریب‌شده است. رویکرد زیست‌بومی، مردم و نوع بهره‌برداری آنان از منابع طبیعی را به طور دقیق در مرکز تصمیم‌سازی قرار می‌دهد.بنا بر این گزارش، آرزو اشرف‌زاده - رئیس گروه اکوسیستم‌های تالابی و رودخانه‌ای - گفت: کمیسیون مدیریت زیست‌بومی اتحادیه جهانی حفاظت ۱۲ اصل را برای اجرای مدیریت زیست‌بومی در پنج گام سازماندهی کرده است. هر گام طیفی از فعالیت‌ها را شامل می‌شود.وی درباره گام‌های اجرائی اظهار کرد: اهداف مدیریت سرزمین، آب و منابع زیستی، مسئله انتخاب اجتماعی است، مدیریت باید به پایین‌ترین سطوح ممکن تمرکززدایی شود، مدیران زیست‌بوم باید اثرات بالقوه و بالفعل فعالیت‌های خود بر زیست‌بوم‌های مجاور و سایر زیست‌بوم‌ها را در نظر بگیرند و با درنظرگرفتن منافع حاصل از مدیریت، مدیران باید زیست‌بوم را از دیدگاه اقتصادی درک و مدیریت کنند.رئیس گروه اکوسیستم‌های تالابی و رودخانه‌ای ادامه داد: چنین برنامه‌های مدیریت زیست‌بومی باید کاهش انحرافات بازار که بر تنوع زیستی اثرات سوء دارند، همسوسازی انگیزه‌ها در راستای ارتقای حفاظت تنوع زیستی و بهره‌برداری پایدار امکان داخلی‌کردن هزینه‌ها و منافع در درون زیست‌بوم تا حد ممکن را در نظر بگیرد و حفاظت از ساختار و کارکردهای زیست‌بوم به منظور بقای خدمات اکوسیستم باید یکی از اهداف اولویت‌دار مدیریت زیست‌بومی باشد. زیست‌بوم‌ها باید در محدوده کارکردهای خود مدیریت شوند و رویکرد زیست‌بومی باید در مقیاس فضایی و زمانی مناسب به کار گرفته شود.

عکس: مصطفی عباسی، فارس

نگاه واقع‌بینانه به موضوع مواد مخدر در ایران

راه اشتباه

اسدالله افشار: کنفرانس بین‌المللی مبارزه با اعتیاد و قاچاق مواد مخدر از تاریخ ۱۷ تا ۲۶ ژوئن ۱۹۸۷ در شهر وین برای ابراز عزم سیاسی ملت‌ها در امر مبارزه با پدیده خانمان‌سوز مواد مخدر تشکیل شد. در این کنگره جهانی، سندی در چهار فصل تنظیم و به تصویب کشورهای شرکت‌کننده رسید. این سند بین‌المللی بیش از ۳۵ مورد اقدام عملی را مانند ارزیابی میزان مصرف، پیشگیری از طریق آموزش، نقش رسانه‌ها در بازگشت معتادان به دامن اجتماع و معالجه آنان، ریشه‌کنی مزارع غیرمجاز خشخاش، نابودی شبکه‌های عمده قاچاق مواد مخدر، همکاری‌های حقوقی کشورها و...، در خود جای داده است. این سند در ۲۶ ژوئن مصادف با پنج تیر به اتفاق آرا به تأیید و تصویب کشورهای شرکت‌کننده رسید و سالروز تصویب این سند به نام روز جهانی مبارزه با مواد مخدر اعلام شد. اینک که در آستانه روز جهانی مبارزه با مواد مخدر قرار داریم، ضروری است نگاه واقع‌بینانه‌ای به موضوع مواد مخدر در ایران داشته باشیم.

اعتیاد (addiction) در فرهنگ مدرن ویژگی‌های خاصی دارد. اعتیاد، رذیله‌ای اخلاقی تلقی شده و رویگردانی مردم از معتاد را به همراه دارد. اعتیاد انسانیت انسان را می‌ستاند و به اختلال و انهدام شخصیت می‌انجامد. درعین‌حال روشنگری نسبت به اعتیاد و معتاد می‌تواند بیش از برانگیختن احساسات و همدلی تراژیک، با تلقی آن به‌منزله تهدیدی اصلاح‌پذیر توأم شود.

اعتیاد موضوع تحلیل‌های بدبینانه و خوش‌بینانه مختلف در جهان قرار گرفته و دستمایه بسیاری از فیلم‌های سینمایی، مستند و امثال آن شده است که بسته به ایدئولوژی حاکم بر جامعه، برخی اشک می‌گیرند و بعضی درصدد آگاهی‌بخشی به جامعه در مواجهه با این معضل هستند. این تبلیغات گاه اعتیاد را راهی بی‌بازگشت به سوی تباهی و مرگ نشان می‌دهد و زمانی نوید فرصت‌های بازپروری را با به‌رخ‌کشیدن افراد سالم نسبت به معتادان تحقیرشده برجسته و مهیا می‌کند.

دانش علمی اهمیت اعتیاد را به‌منزله معضلی اجتماعی از طریق آمارهای مربوط به اعتیاد به رخ کشیده و بازتاب می‌دهد. این آمارها هم دربرگیرنده تعداد معتادان و خسارات وارده از راه اعتیاد به جامعه بوده و هم از تأثیر مساعدت‌های ترمیمی به معتادان و بازگرداندن آنها به دامان جامعه حکایت دارد. از این منظر، اعتیاد نه بزه، جرم و گناه که نوعی بیماری (disease) به شمار می‌آید که هم سرایت می‌پذیرد و هم امکان درمان دارد. این بیماری هم از نظر علم پزشکی و هم از نظر علم جامعه‌شناسی (شناختی)، درخور اعتناست و می‌توان آن را تعریف کرد.

بنا بر اعلام مدیرکل دفتر تحقیقات و آموزش ستاد مبارزه با مواد مخدر، وضعیت مصرف مواد مخدر کشور با توجه به دومیلیون‌و ۸۰۸ هزار نفر مصرف‌کننده مستمر مواد و با عنایت به آمار ارائه‌شده ذیل که از سوی ایشان اعلام شده است، مطلوب نیست:

- میزان شیوع مصرف مواد در دانش‌آموزان متوسطه دوم کشور ۲،۱ درصد است.
- میانگین شیوع مصرف مواد میان کارگران کشور ۲۲،۳ درصد است.
- ۰،۶ درصد از جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال زنان، معادل ۱۵۶هزار نفر از زنان کشور، به مصرف مواد گرایش دارند.
- از هر ۱۰ نفر مصرف‌کننده مواد مخدر، یک نفر زن است و گرایش دختران و زنان به مصرف مواد مخدر در حال افزایش است.
- میزان تمایل به مصرف مواد بین جمعیت ۱۵ تا ۶۴ کشور حدود ۱۶،۸۱ درصد است.
- تریاک با ۶۶/۸ درصد، ماری‌جوانا و مشتقات آن شامل ماری‌گل، گراس و علف با ۱۱/۹ درصد، کراک افغانی و هروئین ۱۰/۶ و شیشه ۸/۱ درصد، نحوه شیوع مصرف مواد مخدر در میان دومیلیون‌و ۸۰۸ هزار نفر مصرف‌کننده مستمر مواد مخدر در کشور است که با توجه به این آمار، مصرف تریاک همچنان در صدر مواد مخدر بوده و مصرف شیشه افت درخور توجهی داشته است (نشست خبری پرویز افشار، معاون کاهش تقاضا و توسعه مشارکت‌های مردمی ستاد مبارزه با مواد مخدر، آرمان: شنبه سوم تیر ۱۳۹۶- شماره ۳۳۵۱).
- ۶۰۰ نوع مواد مخدر صنعتی در کشور تولید می‌شود.

آمار ارائه‌شده از زبان مسئولان مرتبط با امر اعتیاد در سطح کلان نگران‌کننده و موجب تأسف و تأثر است. با آمار ارائه‌شده این سؤال به ذهن خطور می‌کند که چرا ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور به‌عنوان اصلی‌ترین متولی در این امر، نگاه و عزم جدی برای این آسیب جدی اجتماعی نداشته است؟! و چرا نتوانسته است براساس بند ۵۷ سیاست‌های کلی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری در برنامه ششم توسعه، تا پایان برنامه هر سال پنج درصد میزان اعتیاد و سوءمصرف مواد مخدر را (که در مجموع ۲۵ درصد می‌شود) کاهش دهد؟

ستاد باید صادقانه، صریح و شفاف بپذیرد در سیاست‌های راهبردی و استراتژی‌هایش موفق عمل کرده و قادر به کنترل میزان تقاضا و کاهش آن نبوده است. مفهوم دیگر این بیان آن است که سیاست‌های پیشگیرانه وضع‌شده یا مناسب نبوده‌اند یا عملیاتی و اجرائی نشده‌اند که در هر دو زمینه ستاد و دستگاه‌های ذی‌ربط باید پاسخ‌گو باشند و بدانند اولا اتخاذ راهکارهای پیشگیرانه در مقابله با تهدید و آسیب‌های ناشی از مواد مخدر یک ضرورت است و ثانیا ورود کارشناسانه و محققانه دستگاه‌های متولی برای تحقق امر مذکور، بیش از هر زمان احساس می‌شود و قابل ادراک است.

البته سردار مؤیدی؛ قائم‌مقام دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر در نشست خبری سه‌شنبه ۱۰ مرداد ۱۳۹۶ ضمن تشریح اوضاع مواد مخدر و اعتیاد در ایران در سال ۱۳۹۶، انتقادهای مطرح‌شده درباره ستاد را رد کرده و قابل‌قبول نمی‌داند و در این زمینه گفته است: «ستاد مبارزه با مواد مخدر یک مجموعه اجرائی نیست، بلکه نزدیک به ۲۰ دستگاه در این حوزه فعالیت می‌کنند. کسانی که ادعا می‌کنند عملکرد ستاد مبارزه با مواد مخدر قابل قبول نیست، ادعای آنها درست نیست، زیرا اعتیاد فرایندی است که اگر در آن کم‌کاری شود، همه اعضا کم‌کاری کرده‌اند و امیدواریم به عملکرد ستاد مبارزه با مواد مخدر منصفانه و واقع‌بینانه نگاه شود و به تلاش‌هایی که در این چهار سال در حوزه مقابله مبارزه و پیشگیری صورت گرفته و آمارهایی که دراین‌باره منتشر می‌شود، توجه کنند، زیرا انصاف از ویژگی‌های مؤمن است؛ البته ما از انتقادهای سازنده نیز استقبال می‌کنیم».

منتقدان با استناد به بودجه ۴۵۰ میلیارد تومانی در اختیار ستاد (۲۵۰میلیارد تومان بودجه دولت، ۱۲۰میلیارد تومان بودجه ناشی از درآمدهای قاچاق و افزایش جریمه‌ها و ۷۵ میلیارد تومان مبالغ بیمه معتادان) عملکرد ستاد را ناکارآمد و غیرقابل‌قبول می‌دانند. این طیف از منتقدان که خود در این امور فعالیت داشته و دارند ابراز کرده‌اند؛ در دو سال گذشته چندین جلسه در حوزه بررسی آسیب‌های اجتماعی به‌ویژه اعتیاد در محضر رهبر معظم انقلاب برگزار شده و در جلسه آبان ۱۳۹۶، بر انجام کارهای خارق‌العاده در راستای کاهش مصرف مواد مخدر در جامعه تأکید شده است.

براساس آمارها سالی دوهزارو ۷۰۰ درگیری با قاچاقچیان داریم. حاصل این درگیری‌ها شهادت ده‌ها نفر و صدها مجروح و جانبازشدن است. از رهگذر این درگیری‌ها سالانه۸۰۰ تن مواد مخدر کشف و ضبط می‌شود. با وجود تمام مجازات‌های سخت و اعمال کیفرهای مشدد قانونی و انهدام دو هزار کارگاه تولید مخدر صنعتی در سال ۱۳۹۶، همچنان تجارت مواد مخدر پرسود است! این انهدام‌ها مبین آن است که به زیرساخت‌های تولید و توزیع مواد مخدر در کشور هیچ آسیب جدی‌ای وارد نشده است و قاچاقچیان همچنان مشغول تجارت پرسود خود در مواد مخدر هستند و مواد مصرفی معتادان بدون هیچ وقفه‌ای در اختیار ایشان قرار داده می‌شود!

براساس گزارش ۲۰۱۴ دفتر مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل متحد، ایران بیشترین تعداد مصرف‌کنندگان مواد مخدر دنیا را دارد، بنابراین نرخ مصرف مواد مخدر نگرانی ویژه‌ای برای کشور محسوب می‌شود. نرخ شیوع مصرف اوپیوئیدها در ایران در صدر جدول مصرف جهانی قرار دارد. علاوه بر این، بنا بر آمار ستاد مبارزه با مواد مخدر، روزانه ۷۰ نفر به تعداد معتادان در ایران افزوده می‌شود. از این میان، فقط نیمی مصرف‌کننده تریاک هستند. (سایت ستاد مبارزه با مواد مخدر، ۱۳۹۶/۹/۲۰)

براساس آماری که از سوی سخنگوی ستاد مبارزه با مواد مخدر اعلام شده است ۹ درصد از کل جمعیت معتادان کشور را زنان تشکیل می‌دهند.

براساس پیمایش ملی اعتیاد فقط ۳/۸ درصد از مصرف‌کنندگان زن تحت پوشش درمان اعتیاد هستند که این مسئله نشان‌دهنده ملاحظات فرهنگی و اجتماعی زنان در گزارش اعتیادشان است و نشان می‌دهد که باید درمان اختصاصی زنان را در جامعه افزایش داد، زیرا اکنون درمان در این گروه بسیار سخت است و به علت ملاحظات اجتماعی برای درمان مراجعه نمی‌کنند؛ الگوهای درمان آنها نیز محدود است. حدود ۲/۳ درصد از زنانی که تجربه مصرف مواد داشته‌اند، تزریق را نیز تجربه کرده‌اند؛ این در حالی است که ۷۵ درصد آنها از سرنگ نو و استریل استفاده کرده‌اند و ۲۵ درصد تجربه تزریق مشترک داشته‌اند. تریاک بیشترین ماده مصرفی در زنان است و پس از آن شیشه بوده و سوخته تریاک در رتبه سوم قرار دارند. به‌این‌ترتیب مصرف مواد مخدر سنتی در میان زنان در رتبه اول است.

میانگین مصرف در جامعه زنان تغییری نکرده و نمی‌توان گفت اعتیاد جوان‌تر شده، بلکه سن شروع مصرف مواد مخدر در دهه دوم زندگی و ۱۵ تا ۲۹ سال تغییر کرده و زنان در این گروه سنی بیشتر به مصرف مواد مخدر گرایش پیدا کرده‌اند.

بیشترین کشف مواد مخدر در جهان متعلق به ایران است. بیش از ۲۵۰ هزار هکتار از زمین‌های افغانستان زیر کشت مواد مخدر است که از زمان حضور آمریکا در کشور افغانستان بیشتر شده است و سالانه تا ۱۲ هزار تن مواد از این زمین‌ها برداشت می‌شود. بیش از ۷۰ درصد این مواد از مرزهای ما عبور می‌کند که بخشی برای ورود به کشورمان و بخشی برای ترانزیت به کشورهای دیگر صورت می‌گیرد. متأسفانه روزبه‌روز مواد صنعتی در حال متنوع‌شدن است. (سردار رحیمی؛ فرمانده انتظامی تهران بزرگ)

حدود ۱۵ الی ۲۰ هزار معتاد متجاهر در سطح شهر تهران وجود دارد و با توجه به ظرفیتی که شورای هماهنگی، بهزیستی و ستاد مبارزه با مواد مخدر ایجاد کرده است، در دوماهه دی و بهمن ۱۳۹۶ بیش از هفت هزار معتاد متجاهر در سطح شهر تهران جمع‌آوری شده‌اند و در مراکز بازپروری ماده ۱۵ و ۱۶ در حال بازپروری هستند. با وجود بیش از هزار معتاد متجاهر زن در تهران؛ در دو ماهه دی و بهمن ۱۳۹۶ حدود ۱۵۰ معتاد متجاهر زن جمع‌آوری شده است.

چهارم مردادماه ۱۳۹۵ لایحه برنامه ششم توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور که مشتمل بر ۳۵ ماده است، تقدیم مجلس شورای اسلامی و پس از مصوب‌شدن، متن کامل آن منتشر شد. ماده ۲۶ این لایحه؛ بر مبارزه با مواد مخدر و آسیب‌های اجتماعی متمرکز شده است. در این ماده آمده است: «در راستای اجرائی‌کردن سیاست‌های کلی مبارزه با مواد مخدر و سیاست‌های کلان برنامه ششم توسعه، کلیه دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مکلف‌اند ضمن اجرای دقیق تکالیف مندرج در سند راهبردی طرح ملی مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر، روان‌گردان‌ها و پیش‌سازها با رویکرد اجتماعی و با محوریت پیشگیری از اعتیاد درمان، بازتوانی و کاهش آسیب صیانت و حمایت اجتماعی، مقابله با عرضه مواد مخدر و روان‌گردان‌ها و پیش‌سازها و بازنگری در عناوین مجرمانه و مجازات‌های مرتبط اقدام لازم را به‌عمل آورند».

نتیجه‌گیری

بنابر رصد اخبار و محاسبات انجام‌شده، روزانه در کشور حداقل هفت هزار کیلوگرم مواد مخدر مصرف می‌شود. آیا کسی می‌تواند ادعا کند این حجم از قاچاق مواد مخدر از طرق غیرقانونی وارد کشور می‌شود؟ نگارنده اعتقاد راسخ دارد نه دلسوزان ستاد و نه هیچ ارگان و نهاد منتسب به این نظام، در پی آن نیستند که در مسیر مبارزه با مواد مخدر سنگ انداخته و خللی ایجاد کنند یا از این مسیر به دنبال سود و منافع شخصی حاصل از آن باشند.

ادامه در صفحه ۱۳

نگاه

حکم اعدام برای قوچ!

امید بزرگ‌حداد . سهیلا زارعی

● ظاهرا اخیرا کارشناسان اعلام کرده‌اند که قوچ‌های پیر بیش‌ازحد آب می‌نوشند و احتمالا تصمیم‌گیران هم به همین دلیل حکم به آزادسازی شکار قوچ‌های پیر داده‌اند تا مشکل آب مملکت را حل کنند. یادم افتاد که هر وقت کفش پایمان را می‌زد، می‌گفتیم کفشمان تنگ شده، نه اینکه پایمان بزرگ شده است. زیرا عادت داریم تقصیر را گردن دیگران بیندازیم.

در این سال‌ها که کشور با بحران آب مواجه است و پرواضح است که مشکل در مدیریت آب است، به‌جای آنکه راه‌حلی علمی، عملی و سازگار با مشکل ارائه شود، بیشتر سعی می‌شود مقصری معرفی شود. این بار نیز قرعه به نام قوچ بیچاره افتاده و این حیوان مفید زبان‌بسته از همه‌جا و همه‌چیز بی‌خبر، مقصر بحران آب شناخته شده و حکم اعدام به جرم آب‌خوری برایش صادر شده است. به‌این‌ترتیب بعید نیست در آینده این حکم برای حیوانات دیگر یا حتی گیاهان هم صادر شود. تاکنون که شکار آنها آزاد نبود، تخریب زیستگاه‌ها و شکار غیرقانونی باعث کاهش شدید تعداد قوچ‌ها و میش‌ها در کشور شده بود و حال شکار آزاد شده تا این جمعیت باقی‌مانده هم فنا و نسل آنها هم منقرض شود!

حال چرا قوچ پیر؟ آیا می‌توان به شکارچی گفت که در لحظه شکار ابتدا جنسیت و سن حیوان را تشخیص داده و سپس آن را شکار کند؟ آیا واقعا نیاز آب شرب قوچ‌های پیر تااین‌حد بیش از قوچ‌های جوان یا میش‌ها یا حتی حیوانات دیگر است؟ آیا در گذشته که بحران آبی به شکل امروزی وجود نداشت، به این دلیل بود که قوچ‌های پیر آب نمی‌نوشیدند یا قوچ پیر نداشتیم؟ آیا آبی که یک قوچ تنها در حد و برای رفع نیازش می‌نوشد بیشتر از آبی است که به منظور آبیاری محصولات زراعی و باغی‌ای مصرف می‌شود که بدون برنامه کاشت و درنهایت در کنار مزارع رها می‌شوند؟ یا آبی که در صنایع ناشی از کهولت فناوری تولید تباه می‌شود؟ یا آبی که در شبکه‌های توزیع آب شهری فرسوده توسط نشت هدر می‌روند؟ و یا آبی که هر یک از ما روزمره به منظور جاروی حیاط یا شست‌وشوی ماشین یا سایر مصارف اسراف می‌کنیم؟

آیا چون زورمان به حیوان‌ها می‌رسد، برای رفع نقص‌هایمان باید از آنها مایه گذاشته و آنها را از حق حیات و ابتدایی‌ترین نیازشان محروم کنیم؟ حالا فرض کنیم این آب توسط قوچ‌ها مصرف نشد، آیا روشی کارآمد برای مدیریت آن وجود دارد و این مقدار آب برای ما قابل استحصال است؟ آیا این رویه و روش را می‌توان مدیریت منابع آب نامید و با این کار بحران آب برطرف یا حتی تعدیل می‌شود؟

براساس آمار موجود نیاز آب شرب گونه‌های گوسفند سه تا پنج لیتر در روز است، هرچند گاهی می‌توانند با مقادیر کمتر (۰/۵ لیتر) نیز به زندگی خود ادامه دهند و با رشد قوچ‌ها میزان آب مصرفی آنها نیز کاهش می‌یابد. اما مصرف آب روزانه هر ایرانی حدود ۲۵۰ لیتر است که معادل مصرف بیش از ۵۰ قوچ است. ای کاش به جای وضع و اعمال قانون برای قوچ‌ها، برای مشترکین و آب‌بران پرمصرف کشاورزی، صنعتی و شهری برنامه‌ای تدوین و مدیریتی حاکم و به‌جای مقصرشناختن دیگران خودمان را قضاوت و اصلاح کنیم و با تصمیمات نسنجیده هرروز مشکلی به مشکلات قبلی‌مان اضافه نکنیم.

جدول ۳۱۴۴ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- حجار- لبریز و سرشار ۲- فراوان‌ترین فلز معادن ایران- زشت و مبتذل- دسته‌جمعی ۳- هریک از آپارتمان‌های یک ساختمان- ایالتی در آمریکا- ترش و شیرین ۴- رئیس‌جمهور شهید- آخرین غزوه پیامبر اسلام(ص)- لباس ۵- بسیار مهربان- فراوان، بسیار- بالای بدن ۶- رنگ کاهش درد- اشاره- از باشگاه‌های معتبر فوتبال فرانسه ۷- خطکش مهندسی- با چیزی وررفتن- بیشترین حد ۸- زاپاس- فلزی دیرگداز که به‌عنوان کاتالیزور استفاده می‌شود- هرگردی... نیست ۹- وقف نامه- درخت تبریزی- مساوی ۱۰- ستارگان- زره‌ساز- خالی ۱۱- راه آذری- خداحافظی- پایتخت لتونی ۱۲- میزبان المپیک۲۰۰۴- تنگه- تشخیص‌دادن ۱۳- شمردن- نام قدیم بیت‌المقدس- مربوط به نبی ۱۴- قرارداد استعماری نفت ایران و انگلستان- پایتخت آلبانی- زبانه آتش ۱۵- عاجز- مقبره.

عمودی:

۱- پوست این حیوان بلای جانش شده- کشوری در همسایگی سودان و سومالی- شماره ۲- بافنده- پیاده در شطرنج- واداشته‌شده ۳ - دربرگیرنده- سرپرستی- گریز حیوان ۴- اضافه‌کردن به مدت مقرر- رسم و سنت- سازمان فضانوردی آمریکا ۵- خاک سفالگری- واحد پول چین- بدگویی در شعر- مقر سازمان ملل ۶- پدر آذری- غیر از مورد قبلی- چاره‌اندیش ۷- آوازه- همدم- آمیخته ۸- کنایه از ظاهری آراسته داشتن در حال تنگدستی است ۹- گوشه‌نشین- شوره‌زار- برای اینکه ۱۰- چند وکیل- مسیر یک جرم آسمانی- خزنده خوش‌خط‌وخال ۱۱- ظرف لباس‌شویی- روز عرب- ویرایش- رمق آخر ۱۲- مرکز استان مرکزی- جان پناه سرباز- فاقد شهرت ۱۳- مکمل زیبایی‌رو- منشی- توبه‌کننده ۱۴- سهل‌انگاری- پیشکش- ورزش هندوها ۱۵- لغزنده- تولیدمثل- سوغات کرمان.

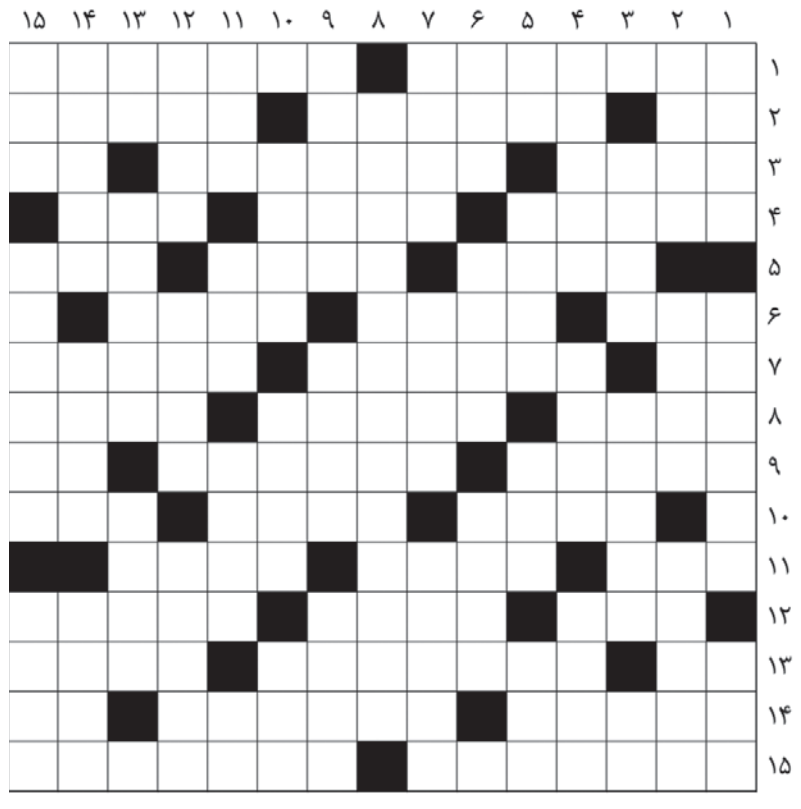

حل سودوکو سخت

۴	۶	۲	۱	۷	۵	۸	۹	۳
۵	۱	۳	۸	۹	۴	۲	۶	۷
۸	۷	۹	۳	۲	۶	۱	۴	۵
۱	۵	۸	۲	۳	۹	۴	۷	۶
۶	۲	۴	۵	۱	۷	۹	۳	۸
۳	۹	۷	۴	۶	۸	۵	۱	۲
۷	۸	۶	۹	۵	۱	۳	۲	۴
۹	۳	۵	۷	۴	۲	۶	۸	۱
۲	۴	۱	۶	۸	۳	۷	۵	۹

حل سودوکو ۲۱۳۹

۸	۷	۶	۳	۴	۲	۱	۵	۹
۹	۳	۵	۱	۸	۶	۷	۴	۲
۲	۱	۴	۵	۷	۹	۶	۸	۳
۳	۴	۹	۷	۶	۱	۸	۲	۵
۵	۸	۱	۲	۳	۴	۹	۶	۷
۶	۲	۷	۸	۹	۵	۳	۱	۴
۷	۵	۲	۶	۱	۳	۴	۹	۸
۱	۹	۸	۴	۲	۷	۵	۳	۶
۴	۶	۳	۹	۵	۸	۲	۷	۱

جدول ۳۱۴۳

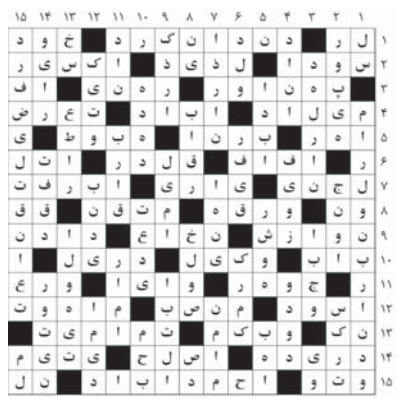

سودوکو سخت ۲۱۴۰

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۳			۱		۹	۷		
				۳		۹		۶
			۸					۴
	۱	۶			۸		۹	
۹								۲
	۸		۳			۵	۶	
۷					۵			
۸		۱		۴				
		۲	۷		۱			۳

سودوکو ساده ۲۱۴۰

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

			۳		۶			۸
		۳	۴			۵		
	۹			۸			۳	
		۸		۱	۲	۳	۹	
			۷	۶	۸			
	۵	۱	۹	۳		۶		
	۶			۹			۴	
		۲			۱	۷		
۴			۲		۷			